

ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

Administrative Factors and Key Success Factor Affecting the Performance of the Communicable Disease Control Unit officers in Khon Kaen Province

รัชตะ พลเดช ส.ม. (การบริหารสาธารณสุข)

Ruschata Phondech M.P.H. (Public Health Administration)

สุวิทย์ อุดมพาณิชย์ ปร.ด. (บริหารสาธารณสุข)

Suwit Udompanich Ph.D. (Public Health Administration)

ประจักษ์ บัวผัน ศศ.ด. (พัฒนศาสตร์)

Prachak Bouphan Ph.D. (Development science)

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Public Health, Khon Kaen University

Received: March 21, 2023

Revised: August 30, 2023

Accept: October 27, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 283 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้จำนวน 138 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 คน ซึ่งแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 17 ธันวาคม 2565-17 มกราคม 2566 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงอนุมานโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติการถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมระดับปัจจัยทางการบริหาร ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 (S.D.=0.49) 4.15 (S.D.=0.50) และ 4.18 (S.D.=0.51) ตามลำดับ โดยภาพรวมปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.606$, $r=0.582$, $p\text{-value}<0.001$) ตามลำดับ และพบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่าย และปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง มีผลและสามารถร่วมกันในการพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 49.6 ($R^2=0.496$, $p\text{-value}<0.001$)

ข้อเสนอแนะ: ควรมีการส่งเสริมการประสานงานภายในหน่วยงาน และควรมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับสถานบริการในเครือข่ายที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อได้มีการร่วมมือกันในการติดต่อสื่อสารให้สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ปัจจัยทางการบริหาร ปัจจัยแห่งความสำเร็จ หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ

Abstract

This cross – sectional descriptive research aimed to study administrative factors and key success factors affecting the Performance of The Communicable Disease Control Unit officers in Khon Kaen Province, Thailand. The samples were 138 health personnel randomly selected by stratified random sampling technique from 283 populations Data was collected by the questionnaire for the quantitative data and in–depth interview Groups for the qualitative data gathering from 12 key informants. for content validity of questionnaire with items objective congruence (IOC), all items were more than 0.50 and for reliability with Cronbach’s alpha coefficient was 0.98. Data was collected between 17th December 2022 to 17th January 2023. Data analysis was performed by descriptive, inferential statistics using Pearson’s correlation coefficient statistics and stepwise multiple linear regression statistics at a significant level of 0.05.

The results showed that the overall of administrative factors, key success factors, and the performance of the communicable disease control unit officers in Khon Kaen province were at a high level with averages of 3.96 (S.D.=0.49), 4.15 (S.D.=0.50) and 4.18 (S.D.=0.51) respectively. The overall administrative factors and key Success factors had a statistically significant moderate relationship with the Performance of The Communicable Disease Control Unit officers ($r=0.606$, $r=0.582$, $p\text{-value}<0.001$), respectively. The three variables consisted of two variables of administrative factors; management and technology, also one variable of key success factors; The connection between line of service and network affected and could jointly predicted the Performance of the Communicable Disease Control Unit officers in Khon Kaen Province at 49.6 percentage ($R^2=0.496$, $p\text{-value}<0.001$) Recommendation: Coordination within the agency should be promoted. and there should be a clearer way to communicate with service providers in the network for the communicable disease control unit to cooperate in communicating in accordance with the problems in the area to the quality standards set forth effectively.

Keywords: Administrative factors, Key success factors, Communicable Disease Control Unit

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อหรือโรคระบาดในประเทศไทย พบว่ามีความรุนแรงและมีแนวโน้มการระบาดของโรคติดต่อที่เพิ่มสูงมากขึ้นทั้งโรคติดต่ออุบัติซ้ำ โรคติดต่ออุบัติใหม่ และโรคติดต่ออันตราย เช่น โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรคไข้หวัดนก โรคเมอร์ส โรคอีโคโน เป็นต้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 6 มีนาคม 2559 มีการกำหนดนโยบายแนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ให้สามารถจัดการภัยคุกคามต่อประชาชนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมรับมือกับโรคติดต่อให้ทัน่วงที่ต่อสถานการณ์โรค

กระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ และหลักเกณฑ์การจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ. 2559 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558⁽¹⁾ หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ (Communicable Disease Control Unit; CDCU) เป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 มีบทบาทในการสอบสวนโรคติดต่ออันตรายหรือโรคระบาด หาสเหตุและวิเคราะห์การเกิดโรคในพื้นที่ซึ่งทำหน้าที่และมีบทบาทในการดำเนินงานเสมือนทีมตระหนักรู้สถานการณ์และทีมสอบสวนโรค แต่แตกต่างกันโดยทีม

ปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ มีอำนาจสั่งการ สามารถบังคับใช้กฎหมายในการดำเนินงานควบคุมโรคติดต่อหรือโรคระบาด⁽²⁾ เพื่อตอบสนองภาวะฉุกเฉินทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านความพร้อมในการปฏิบัติงาน 3) ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน และ 4) ด้านผลงาน⁽³⁾ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จะดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการหรือผู้รับผิดชอบงานระบาดวิทยา ปัจจัยทางการบริหารเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการจัดการระเบียบแบบแผนให้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรด้านต่างๆ ให้เกิดผลประโยชน์ที่สูงที่สุด ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร (Man) 2) ด้านงบประมาณ (Money) 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) ด้านการบริหารจัดการ (Management) 5) ด้านเวลา (Time) และ 6) ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง (Technology)⁽⁴⁾ นอกจากนี้ปัจจัยทางการบริหารแล้ว ปัจจัยแห่งความสำเร็จก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตาม 2) หน่วยงานสนับสนุนทุกระดับมีแผนงานสนับสนุน 3) การลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม 4) การสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ 5) การพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ และ 6) การเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่าย⁽⁵⁾ จังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อในระดับอำเภอจำนวนทั้งหมด 26 หน่วย มีทีมปฏิบัติการจำนวน 65 ทีม และมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการจำนวน 283 คน แต่ยังคงพบว่า

บางส่วนมีปัญหาทั้งด้านผลงานในการปฏิบัติงานด้านความทันเวลาในการแจ้งเตือนภัยที่ล่าช้า ด้านการเขียนรายงานการสอบสวนโรคที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วน และยังมีปัญหาด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติการเฝ้าระวังสอบสวน ป้องกัน และควบคุมโรค⁽⁷⁾

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติการเฝ้าระวังสอบสวน ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่ออันตรายหรือโรคระบาด กำหนดแนวทางในการวางแผน พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ

วัตถุประสงค์และวิธีการ

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา

- 1) ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น
- 2) ระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ และระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น
- 3) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม และเชิงคุณภาพโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

ที่มีรายชื่อแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น ปี 2564 จำนวน 283 คน⁽⁶⁾ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 138 คน จากประชากรทั้งหมด 283 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด จากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน (Multiple linear regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของ Cohen⁽⁸⁾ ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{\lambda(1-R_{Y.A.B}^2)}{R_{Y.A.B}^2 - R_{Y.A}^2} + W \quad \dots(1)$$

$$\text{เมื่อ } \lambda = \lambda_L - \frac{\frac{1}{v_L} - \frac{1}{v}}{\frac{1}{v_L} - \frac{1}{v_u}} (\lambda_L - \lambda_u) \dots(2)$$

เมื่อกำหนดให้

$R_{Y.A.B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Full Model ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปร จากการศึกษาปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีต่อการปฏิบัติงานเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น⁽⁹⁾ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และมีพื้นที่ในลักษณะเดียวกันในการทำวิจัยในครั้งนี้ซึ่งได้ค่า

$$R_{Y.A.B}^2 = 0.664$$

$R_{Y.B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่เปลี่ยนแปลงไป (R^2 Change) เมื่อไม่มีตัวแปรที่ต้องการทดสอบ $R_{Y.B}^2 = 0.019$

$R_{Y.A}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Reduce model ($R_{Y.A.B}^2 - R_{Y.B}^2$)

ซึ่งได้ค่า $R_{Y.A}^2 = 0.645$

λ คือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนตัวแปรอิสระและอำนาจการทดสอบ

W คือ จำนวนตัวแปรอิสระนอกเหนือจากตัวแปรที่ต้องการทดสอบเท่ากับ 11

u คือ จำนวนตัวแปรอิสระที่ต้องการทดสอบ (เขต B) เท่ากับ 1 ตัวแปร

v คือ ค่าที่ได้จาก $v = n - u - w - 1$

ในการคำนวณขนาดตัวอย่างจะต้องเปิดตารางที่ 9.4.2 หน้า 452-455⁽⁸⁾ ประกอบการคำนวณ โดยค่าที่ปรากฏในตารางประกอบด้วยค่า u มี 120 ค่า v มี 4 ค่า ได้แก่ 20,60,120 และ ∞ และค่า Power มีค่าระหว่าง 0.25-0.99 จากนั้นหาค่า λ ในสมการที่ (2) โดยแทนค่า $v = 120$ ซึ่งเป็นค่าที่จะทำให้ขนาดตัวอย่างเพียงพอที่สุด จากนั้นดูที่ $u=1$, Power=0.80 จะได้ $\lambda = 7.80$ แทนค่า λ ในสมการที่ (1)

$$\text{สูตร } n = \frac{\lambda(R_{Y.A.B}^2)}{R_{Y.A.B}^2 - R_{Y.A}^2} + w$$

$$n = \frac{7.80(1 - 0.664)}{0.664 - 0.645} + 0$$

$$n = 137.93$$

$$n = 138$$

จะได้ขนาดตัวอย่าง 138 ตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) สุ่มจำนวนรายชื่อ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมดจำนวน 283 คน จัดกลุ่มรายชื่อโดยจำแนกตามหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ คำนวณสัดส่วนกับจำนวนขนาดตัวอย่างที่คำนวณจะได้มา ซึ่งขนาดตัวอย่างในแต่ละหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ ทำการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละอำเภอ โดยการจับสลากแล้วไม่ใส่คืนเมื่อทุกตำแหน่งที่สุ่มได้รวมกันแล้ว จะต้องเท่ากับจำนวนขนาดตัวอย่างได้ขนาดตัวอย่าง 138 คน และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ จากบุคคลที่สามารถให้คำตอบเพื่ออธิบายข้อมูลเชิงปริมาณได้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ

เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น (Key Informants) ได้ดีที่สุดประกอบด้วยผู้รับผิดชอบงานควบคุมโรคติดต่อระดับจังหวัด 4 คน ผู้รับผิดชอบงานควบคุมโรคติดต่อระดับอำเภอ 4 คน และผู้รับผิดชอบงานควบคุมโรคติดต่อระดับโซน 4 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามและข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่ออธิบายข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการกำหนดแบบสอบถามและแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่ออธิบายข้อมูลเชิงปริมาณให้สอดคล้องกับตัวแปรแต่ละตัวในกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้มีทั้งหมด 2 ชุด ชุดที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 91 ข้อ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลมีคำถาม 8 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารมีคำถาม 30 ข้อ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จมีคำถาม 30 ข้อ ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ มีคำถาม 20 ข้อ โดยข้อคำถามมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ (5,4,3,2,1)⁽¹⁰⁾ ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ และชุดที่ 2 แนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ และส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือทั้ง 2 ชุด ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 ท่าน เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้รับความเห็นชอบว่ามีความเหมาะสมของภาษา มีความสอดคล้องและยืดหยุ่นสามารถทำได้มาซึ่งประเด็นที่ตอบวัตถุประสงค์ เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) ให้คะแนน +1 เมื่อข้อถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ 2) ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ และ 3) ให้คะแนน -1 เมื่อข้อถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 พบว่าทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไข และปรับปรุงแล้วไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้เครื่องมือกับเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดนครราชสีมา แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช กำหนดที่ 0.7 ขึ้นไป จึงจะยอมรับว่ามีความน่าเชื่อถือ พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านปัจจัยทางการบริหาร เท่ากับ 0.96 ด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จ เท่ากับ 0.98 ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ เท่ากับ 0.98 และภาพรวมแบบสอบถามทั้งชุด เท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนาในการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด เพื่อใช้อธิบายคุณลักษณะส่วนบุคคล ระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ และระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น สถิติเชิงอนุมานใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาและใช้สถิติการถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน ในการหาปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การแปลผล การแปลผลคะแนนระดับปัจจัยทางการบริหาร ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จและระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น โดยนำมาจัดระดับเป็น 5 ระดับ ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย⁽¹⁰⁾ ดังนี้ระดับมากที่สุด (4.50-5.00 คะแนน) ระดับมาก (3.50-4.49 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.50-3.49 คะแนน) ระดับน้อย (1.50-2.49 คะแนน) และระดับน้อยที่สุด (1.00-1.49 คะแนน) สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)⁽¹¹⁾ มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1 แบ่งระดับดังนี้ $r = 0$ หมายถึงไม่มีความสัมพันธ์ $r = \pm 0.01$ ถึง ± 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ $r = \pm 0.31$ ถึง ± 0.70 หมายถึงมีความสัมพันธ์ปานกลาง $r = \pm 0.71$ ถึง ± 0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง $r = \pm 1$ หมายถึง มีความสัมพันธ์โดยสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2565 เลขที่โครงการ HE652218 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 17 ธันวาคม 2565 - 17 มกราคม 2566

ผลการศึกษา

1. **คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น**

คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 74 คน คิดเป็น ร้อยละ 53.6 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็น ร้อยละ 36.2 โดยมีอายุเฉลี่ย 36.5 ปี (S.D.=9.35 ปี) อายุต่ำสุด 23 ปี อายุสูงสุด 59 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 70 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.7 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 111 คน คิดเป็น ร้อยละ 80.4 มีตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขมากที่สุด จำนวน 91 คน คิดเป็น ร้อยละ 65.9 มีรายได้ต่อเดือน

20,001-30,000 บาท จำนวน 48 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.9 รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 28,904.36 บาท (S.D.=11,685.84 บาท) รายได้ต่ำสุด 14,000 บาท รายได้สูงสุด 60,000 บาท ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น 2 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็น ร้อยละ 27.5 มีค่ามัธยฐาน 3 ปี จำนวนปีต่ำสุด 1 ปี จำนวนปีสูงสุด 6 ปี ส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะและสมรรถนะในการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จำนวน 131 คน คิดเป็น ร้อยละ 94.9 และส่วนใหญเคยได้รับการอบรม 1-2 ครั้ง จำนวน 102 คน คิดเป็น ร้อยละ 74.0 มีค่ามัธยฐาน 2 ครั้ง จำนวนครั้งน้อยที่สุด 1 ครั้ง จำนวนครั้งมากที่สุด 6 ครั้ง

2. **ระดับปัจจัยทางการบริหารกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น**

ระดับปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.96 (S.D.=0.49) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.29 (S.D.=0.65) รองลงมาคือ ปัจจัยทางการบริหารด้านเวลาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.09 (S.D.=0.62) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.67 (S.D.=0.71) รองลงมาคือ ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.72 (S.D.=0.58) ตามลำดับ

3. **ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น**

ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 (S.D.=0.50) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 (S.D.=0.62) รองลงมา คือ การเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 (S.D.=0.60) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หน่วยงานสนับสนุนทุกระดับ

มีแผนงานสนับสนุนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 (S.D.=0.56) รองลงมาคือ การสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมืออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 (S.D.=0.60) ตามลำดับ

4. ระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

ระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.18 (S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาตามปัจจัย พบว่าด้านความสามารถในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.26 (S.D.=0.58) รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.23 (S.D.=0.61) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านผลงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D.=0.68) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือสามารถหาสาเหตุของการเกิดโรคหรือยืนยันการวินิจฉัย

โดยตรวจสอบข้อมูลจากผลทางห้องปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.88 (S.D. = 0.93) รองลงมาคือด้านความพร้อมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.18 (S.D.=0.64) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หน่วยงาน มีสิ่งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นและเพียงพอในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D. = 0.79)

5. ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $r=0.606$ ($p\text{-value}<0.001$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยทางการบริหาร	การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยทางการบริหาร	0.606***	< 0.001	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากร	0.491***	< 0.001	ปานกลาง
2. ด้านงบประมาณ	0.397***	< 0.001	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.411***	< 0.001	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการ	0.620***	< 0.001	ปานกลาง
5. ด้านเวลา	0.584***	< 0.001	ปานกลาง
6. ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง	0.378***	< 0.001	ปานกลาง

*** Correlation is significant at the 0.001 level

ภาพรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วย

ปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $r=0.582$ ($p\text{-value}<0.001$) ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยแห่งความสำเร็จกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	0.582***	< 0.001	ปานกลาง
1. ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตาม	0.443***	< 0.001	ปานกลาง
2. หน่วยงานสนับสนุนทุกระดับมีแผนงานสนับสนุน	0.449***	< 0.001	ปานกลาง
3. การลงมือปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมและสมัครใจในการมีส่วนร่วม	0.560***	< 0.001	ปานกลาง
4. การสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ	0.489***	< 0.001	ปานกลาง
5. การพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานบริการ	0.573***	< 0.001	ปานกลาง
6. การเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่าย	0.547***	< 0.001	ปานกลาง

*** Correlation is significant at the 0.001 level

6. ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษา ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น ที่ถูกเลือกเข้าสมการ คือ ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระที่ไม่ได้ถูกเลือกเข้าสมการ คือ ตัวแปรที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่า 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับ ดังนี้ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ (p-value<0.001) ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่าย (p-value<0.001) และปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง (p-value=0.004) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร มีผลและสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 49.6

จากผลการศึกษา ได้สมการถดถอยพหุเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $Y=1.204+(0.329)$ (ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ)+(0.251) (ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่าย)+(0.136) (ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อคะแนนของตัวแปรปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่าย และปัจจัยทางการบริหารด้านการเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้คะแนนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น 0.329 0.251 และ 0.136 หน่วย ตามลำดับ มีค่าคงที่ของการทำนายเท่ากับ 1.204 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรสามารถรวมกันพยากรณ์และมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 49.6 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปร	B	Beta	T	p-value	R	R ²	R ² adj	R ² change
1. ปัจจัยทางการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ	0.329	0.422	5.901	< 0.001	0.620	0.384	0.380	-
2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ด้านการเชื่อมโยงระหว่าง สถานบริการในเครือข่าย	0.251	0.297	4.212	< 0.001	0.681	0.464	0.456	0.080
3. ปัจจัยทางการบริหาร ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง	0.136	0.190	2.945	0.004	0.704	0.496	0.485	0.032

ค่าคงที่ 1.204, F = 43.990, p-value < 0.001, R = 0.704, R² = 0.496, R² adj = 0.485

7. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เพื่อสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณคำถามเป็นแบบปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติมาอธิบายตัวแปรตามโดยตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น คือ 1) ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ 2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่าย และ 3) ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ ยังมีกระบวนการบริหารจัดการ และแนวทางในการควบคุมกำกับ ติดต่อประสานงาน ที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้พบปัญหาในการประสานงาน และการควบคุมกำกับ ทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การดำเนินงานของหน่วยงานในการควบคุมกำกับ ติดต่อประสานงาน ยังขาดการกระบวนการบริหารจัดการโดยเฉพาะด้านการประสานงานภายในหน่วยงานและหน่วยงานอื่น ทำให้พบปัญหาในการประสานงานบ่อย ๆ ตลอดจนขาดการควบคุมกำกับทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาและจัดทำแนวทางการประสานงานภายในหน่วยงานและ

หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการร่วมมือกันในการติดต่อสื่อสารและส่งเสริมการควบคุม กำกับการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อในแนวทางการปฏิบัติร่วมกันให้ชัดเจน เพื่อใช้ทรัพยากรทางการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

8. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ภาพรวมข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดจากแบบสอบถามทั้งหมด 138 ฉบับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะทั้งหมด 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 26.8 โดยปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ ด้านการทำงานเป็นทีม ในการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ขาดอัตรากำลังบุคลากรหรือผู้ปฏิบัติ และแกนหลักของทีมที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านระบาดวิทยาหรือเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ทำให้จัดตั้งทีมได้ยากและขาดทักษะประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดภัยการระบาดของโรคฯ ดังนั้น ผู้บริหารและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนจัดอัตรากำลังคนให้เพียงพอ ให้การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาศักยภาพในการฝึกอบรมทักษะความรู้ความสามารถให้สมาชิกในทีมให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันควบคุมโรค

อภิปรายผล

ระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.18 (S.D.=0.51) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว⁽¹⁴⁾ เมื่อพิจารณาตามปัจจัยพบว่า ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.26 (S.D.=0.58) การปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ ซึ่งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคมีทักษะความสามารถ สามารถดำเนินงานสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้กับสภาพของปัญหาในบริบทพื้นที่ได้ ถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นทักษะที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อต้องมีความรู้และความเข้าใจ อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังต้องมีแผนการปฏิบัติที่สามารถทำได้ เพื่อให้ประชาชนและชุมชนสามารถใช้ชีวิตได้โดยปกติสุข

ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายและปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร มีผลและสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่นได้ร้อยละ 49.6

ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น การปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อนั้นให้ความสำคัญกับปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากด้านการบริหารจัดการถือเป็นปัจจัยทางการบริหารสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งและเป็นปัจจัยที่นำมาซึ่งปัจจัยทางการบริหารอย่างอื่น เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เวลา เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนช่วยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพซึ่ง

การบริหารจัดการเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ^(12,13) ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการในบริบทพื้นที่การปฏิบัติงานมักจะมีปัจจัยอื่น ๆ มาร่วม หรือการที่มีทรัพยากรอยู่อย่างจำกัดในแต่ละพื้นที่จะมีกระบวนการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ที่พบว่าปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการไม่สามารถร่วมพยากรณ์^(14,15)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านความเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น ถือเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่เกิดกระบวนการเชื่อมโยงการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับให้มุ่งปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน เป็นการบริหารจัดการที่ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ความเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการนั้นจะเป็นมูลเหตุของความเป็นระบบระเบียบและคุณภาพของงานบริการสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การบริหารจัดการเชื่อมโยงระบบการทำงานจึงเกิดประสิทธิภาพและคุณภาพต่อหน่วยงาน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ต้องทำให้เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของแต่ละองค์กร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ^(16,17) อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่มีบริบทและแนวทางการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านความเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่ายไม่สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ⁽¹⁸⁾

ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในด้านการบริหารและมีส่วนที่ช่วยสนับสนุนการทำงานขององค์กรในทุกระดับให้เกิดการทำงานร่วมกัน จำเป็นต้องมีเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการบันทึกข้อมูล การส่งข้อมูล และการติดต่อสื่อสาร เพื่อพัฒนาในการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้การดำเนินงานที่มีความถูกต้องแม่นยำ และรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ประหยัดทั้งค่าใช้จ่าย และเวลา และยังเป็นการแข่งขันได้เปรียบทางการตลาด ทำให้กระบวนการดำเนินงานนั้นเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงานในยุคปัจจุบัน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ⁽¹⁵⁾ ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในบริบทพื้นที่การปฏิบัติงานมักจะมีปัจจัยอื่น ๆ มาร่วมหรือการที่มีทรัพยากรอยู่อย่างจำกัดในแต่ละพื้นที่จะมีกระบวนการทำงานที่แตกต่าง ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผู้ที่เคยศึกษามาแล้ว ที่พบว่าปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องไม่สามารถร่วมพยากรณ์⁽¹⁴⁾

สรุป

ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ (p -value < 0.001) ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเชื่อมโยงระหว่างสถานบริการในเครือข่าย (p -value < 0.001) และปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง (p -value = 0.004) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร มีผลและสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 49.6

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ควรมีการส่งเสริมการประสานงานภายในหน่วยงานเพื่อให้หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อได้มี

การร่วมมือกันในการติดต่อสื่อสารและส่งเสริมการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

3) ควรมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับสถานบริการในเครือข่ายที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อมีความสะดวกและความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ควรมีการจัดหาแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมสำเร็จรูปที่สะดวกและทันสมัยในการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ทพ.ดร.สุวิทย์ อุดมพาณิชย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ บัวผัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกลุ่มวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. ประกาศคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ พ.ศ. 2559 เรื่อง หลักเกณฑ์การ จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อ. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 ตอนพิเศษ 121 ง หน้า 32-33; 25 พฤษภาคม 2559.
2. กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. มาตรฐานและแนวทางปฏิบัติงานทีมเฝ้าระวังสอบสวนควบคุมโรค และภัยสุขภาพ 2563. นนทบุรี: กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2563.
3. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. มาตรฐานการปฏิบัติงานของทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (SRRT) ฉบับปรับปรุงใหม่ 2555. นนทบุรี :

- โรงพยาบาลชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2555.
4. ประจักษ์ บัวผัน. หลักการบริหารสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2558.
 5. ชูชัย ศุภวงศ์, สมศักดิ์ ชุณหรัศม์, ลัดดา ดำริการเลิศ, สุพัตรา ศรีวิณิชชากร, เกษม เวชสุทธานนท์, ศุภกิจ ศิริลักษณ์. คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. กรุงเทพฯ: ที คิว พี; 2552.
 6. คำสั่งจังหวัดขอนแก่นที่ 1952/2564 เรื่อง แต่งตั้งหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. 2564.
 7. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. รายงานผลการประเมินมาตรฐานทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว พ.ศ. 2564. ขอนแก่น: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).
 8. Cohen J. Statistical power analysis for the behavior sciences. 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates; 1988.
 9. สุวิชัย งามมูลเลิศ, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยการบริหารและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น 2561; 25(1): 23-34.
 10. Likert R. The human organization: Its management and values. New York: McGraw-Hill; 1967.
 11. Elifson KW, Runyon RP, Haber A. A Fundamentals of social statistics. 2nd ed. New York: McGraw-Hill; 1990.
 12. ลีริสา เทียมทัน, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2561; 18(1): 49-61.
 13. นาดยา คำเสนา, ประจักษ์ บัวผัน, มกราพันธุ์ จูฑะรสก. แรงจูงใจและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัย มข.(ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2563; 20(2): 84-95.
 14. ศรีธญา พันธุ์โยธา, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยทางการบริหารและบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข.(ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564; 21(2): 152-65.
 15. ศุภลักษณ์ คุ่มวงศ์, สุวิทย์ อุดมพาศิษย์. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารมีผลต่อการดำเนินงานข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2562; 12(3): 19-30.
 16. ปกนิวิทย์ คำสมาน, มกราพันธุ์ จูฑะรสก, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมวัณโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสกลนคร. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564; 21(3): 223-35.
 17. ยุทธนา แก้วมีด, ประจักษ์ บัวผัน, สุรัชย์ พิมพ์. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2563; 20(2): 47-59.
 18. นภาพรสิริ พรหมรี, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานเวชสถิติในโรงพยาบาลชุมชนเขตสุขภาพที่ 7. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564; 21(2): 179-91.